

- : Музика ХХ століття: погляд із ХХІ : зб. наук. пр., присвячених ювілею проф. Т. Гнатів. Київ, 2006. С. 167–179.
3. Москвічова Ю.О. Універсальна творча особистість як соціокультурний феномен. International scientific conference Current trends in art and culture : Conference Proceedings (April 3–4, 2024. Wloclawek, Republic of Poland). Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. P. 5–8. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-427-6-1>
  4. Полетаєва О.В. Ганна Гаврилець: жанрово-стильві аспекти творчості : дис. ... доктора філософії : 025 Муз. мистецтво / Нац. Муз. академія України імені П.І. Чайковського. Київ, 2022. 325 с.
  5. Прокопова О.В. Засоби сонористики у циклі Ганни Гаврилець «Фортепіанні п'єси для юних піаністів». *Актуальні питання сучасного музикознавства*, 2019, 1 (42), 89–102. DOI: [https://doi.org/10.31318/2414-052x.1\(42\).2019.160728](https://doi.org/10.31318/2414-052x.1(42).2019.160728)
  6. Сухомлінова Т.П. Хорова творчість Ганни Гаврилець як символ соборності України (на прикладі музично-сценічного дійства «Золотий камінь посіємо»). *Аспекти історичного музикознавства* : зб. наук. ст. Вип. XVII. Харків, 2019. С. 44–59.

УДК 78:37.013.42

DOI: <https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-5.15>

Н.О. Науменко м. Вінниця

*Доктор філософії, старший викладач
vasilevskyi94@gmail.com*

В.В. Голиборода м. Вінниця

*здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
goliborodavika@gmail.com*

АРАНЖУВАННЯ ТА ІМПРОВІЗАЦІЯ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

Анотація. У статті розглядається розвиток музичного мислення студентів у процесі аранжування та імпровізації. Підкреслюється значення аранжування та імпровізації для формування музичного мислення і творчої самостійності. Обґрунтовується доцільність використання аранжування та імпровізації у професійній підготовці музикантів.

Ключові слова: аранжування та імпровізація, музичне мислення, цифрові технології, генеративний штучний інтелект.

Abstract. This article examines the development of students' musical thinking through the processes of arrangement and improvisation. It highlights the importance of arrangement and improvisation in fostering musical thinking and creative independence. It also argues for the value of incorporating arrangement and improvisation into the professional training of musicians.

Keywords. arrangement and improvisation, musical thinking, digital technologies, generative artificial intelligence

Постановка наукової проблеми. У сучасній музичній освіті зростає потреба у підготовці музикантів, здатних не лише відтворювати музичний матеріал, а й творчо його переосмислювати. Водночас у навчальному процесі аранжування та імпровізація часто залишаються другорядними компонентами, хоча саме вони безпосередньо пов'язані з розвитком музичного мислення і творчих здібностей студентів.

Суперечність полягає в тому, що сучасне музичне середовище, зокрема розвиток цифрових технологій і генеративного штучного інтелекту, вимагає від музиканта високого рівня творчої самостійності, тоді як освітня практика не завжди забезпечує достатні умови для її формування.

У зв'язку з цим актуалізується проблема визначення педагогічного потенціалу аранжування та імпровізації як засобу розвитку музичного мислення студентів та його системного впровадження у процес професійної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній музичній педагогіці все більше уваги приділяється розвитку творчих здібностей студентів. У працях Л. Масол, Г. Падалки, О. Олексюк, І. Зязюна підкреслюється, що музична освіта не повинна обмежуватися лише відтворенням готового матеріалу, а має сприяти розвитку музичного мислення та творчої активності. Дослідники наголошують на важливості діяльнісного підходу, відповідно до якого здібності формуються у процесі практичної музичної діяльності.

У дослідженнях Н. Г. Мозгальнової розглядається структура музичних здібностей і підкреслюється, що їх розвиток відбувається у процесі навчання, зокрема через виконавську діяльність. Загалом сучасні наукові праці підтверджують необхідність активного залучення студентів до творчих форм роботи. Водночас питання використання аранжування та імпровізації як засобу розвитку музично-творчих здібностей висвітлено недостатньо, що і визначає актуальність даного дослідження.

Мета: Метою дослідження є з'ясування можливостей аранжування та імпровізації у розвитку музично-творчих здібностей студентів та його значення для формування музичного мислення.

Виклад основного матеріалу. У сучасній практиці підготовки музикантів простежуються певні зміни у підходах до навчання. Аранжування та імпровізація поступово перестають розглядатися лише як додаткові вміння і дедалі частіше набувають більш важливого значення у професійній підготовці, оскільки саме в цих видах діяльності поєднуються виконавський досвід, творче мислення і здатність до авторського самовираження [1; 2]. Особливо виразно це проявляється в умовах стрімкого розвитку генеративного штучного інтелекту, який дозволяє створювати музику майже миттєво.

Сучасні технології здатні якісно відтворювати стиль, форму і звучання, однак вони не замінюють головного – музичного мислення. Саме воно відрізняє професійного музиканта від користувача технології. Штучний інтелект може генерувати звук, але не формує художнього наміру, внутрішньої логіки музичного висловлювання і особистісної інтерпретації. Генеративні системи штучного інтелекту навчаються на значних обсягах музичного матеріалу та

здатні відтворювати стилістичні особливості різних жанрів, створюючи завершені музичні продукти.

Поряд із цим поширення набули цифрові аудіостанції (DAW), які забезпечують доступні умови для створення, редагування та відтворення музики. За наявності базових технічних засобів і початкових навичок роботи з такими системами студенти отримують можливість реалізовувати власні творчі ідеї. Водночас це підвищує вимоги до рівня їх музичного мислення, адже саме воно визначає здатність до усвідомленого і творчого використання сучасних технологій.

У цьому контексті аранжування та імпрровізація набувають нового педагогічного значення: вони навчають не просто створювати музику, а мислити музикою, використовуючи сучасні технології як інструмент, а не як заміну творчості.

Аранжувальна діяльність у сучасній музично-педагогічній освіті поступово виходить за межі технічної обробки музичного матеріалу. Йдеться вже не про оформлення готової музики, а про повноцінний творчий процес, у якому поєднуються виконавський досвід, композиторське бачення, імпрровізаційна свобода, теоретичне розуміння музики та володіння цифровими засобами створення звуку. Саме тому аранжування та імпрровізація стають важливим середовищем розвитку музично-творчих здібностей студентів – майбутніх викладачів музичного мистецтва, артистів естрадної сцени та універсальних музикантів сучасної культурної індустрії.

Українська музично-педагогічна наука давно підкреслює необхідність переходу від відтворювального навчання до творчо орієнтованого. Професійне становлення музиканта не може обмежуватися лише правильним виконанням нотного тексту. Справжній розвиток починається там, де студент отримує можливість переосмислювати музику [2; 3]. Аранжування в цьому сенсі є унікальним видом діяльності: студент не просто виконує твір, а працює з його внутрішньою структурою – гармонією, фактурою, стилем, тембром і драматургією звучання. Він починає бачити музику зсередини.

Досвід естрадно-джазової освіти показує, що ефективне навчання пов'язане насамперед із формуванням варіативного музичного мислення. Аранжування фактично базується на здатності бачити декілька можливих рішень одного музичного матеріалу. Працюючи над піснею, студент поступово починає розуміти, як функціонує музична форма, як працює гармонічна логіка, ритмічна організація та стилістичні ознаки жанру. У результаті аранжування перестає бути окремою дисципліною і перетворюється на середовище розвитку творчого музиканта.

Особливо цікавим є питання, чому одні студенти швидко починають аранжувати й імпрровізувати, тоді як інші, навіть маючи достатній рівень знань, відчують труднощі. Сучасні педагогічні підходи доводять, що музично-творчі здібності формуються передусім у діяльності, яка передбачає самостійне прийняття художніх рішень [4]. Саме систематична практика аранжування створює умови для розвитку слухового прогнозування, стилістичного чуття та

музичної уяви, що узгоджується з положеннями діяльнісного підходу у мистецькій освіті [1; 3].

Важливим у цьому контексті є формування творчої індивідуальності майбутнього фахівця, що передбачає розвиток таких якостей, як самостійність, ініціативність, креативність та здатність до самовираження у процесі музичної діяльності. Як зазначає Б. А. Брилін, ці якості формуються насамперед у процесі активної творчої практики, що включає створення власного музичного матеріалу, імпровізацію та роботу з акомпанементом [6].

У статті Н. Г. Мозгальної музичні здібності розглядаються як складна динамічна система, що формується у процесі цілеспрямованої інструментально-виконавської підготовки та включає розвиток слуху, ритмічного відчуття, музичної пам'яті та мислення [5]. Такий підхід дозволяє трактувати аранжування й імпровізацію не як окремі спеціалізовані навички, а як результат комплексного розвитку музично-творчого потенціалу студента.

Імпровізація, яку традиційно сприймали як особливий талант, сьогодні розглядається як результат системного навчання. Вона виникає там, де студент активно займається створенням музики. Аранжування та імпровізація виступають природним містком між відтворенням і створенням музики: спочатку студент працює з існуючим матеріалом, а згодом переходить до самостійних творчих рішень.

Сучасне цифрове середовище значно розширює можливості цього процесу. Робота у цифрових аудіостанціях, використання віртуальних інструментів і MIDI-технологій дозволяють студенту експериментувати зі звучанням без страху помилки. Такий формат роботи стимулює творчу сміливість і знімає психологічний бар'єр, який часто стримує розвиток творчості. Використання цифрових засобів також розглядається як важливий компонент сучасної мистецької освіти, що розширює можливості творчої діяльності [1].

Діяльнісний підхід у музичній освіті найбільш повно реалізується саме через аранжування. У цьому процесі студент одночасно виступає виконавцем, композитором і музичним мислителем. Він починає бачити музику як цілісний процес, що є особливо важливим для майбутнього викладача [3].

Не менш важливим є і стиль навчання. Традиційна академічна модель часто зосереджена на пошуку єдино правильного варіанта виконання, що обмежує творчу ініціативу. Навчання аранжуванню, навпаки, передбачає відкритий освітній простір, де можливі різні художні рішення. Це формує внутрішню творчу автономію музиканта [2].

Розвиток аранжувальних здібностей відбувається поступово – від базових фактурних навичок до формування індивідуального стилю. Такий процес підтверджує, що творчість є результатом системно організованого навчання [3].

Практичний досвід показує, що включення аранжування у навчальний процес суттєво підвищує мотивацію студентів. У центрі освіти опиняється не накопичення знань, а формування компетентностей і можливостей творчої самореалізації [1].

Висновки. Таким чином, аранжування та імпровізація постають як ефективний педагогічний інструмент розвитку музично-творчих здібностей

студентів. Вони формують імпровізаційне мислення, розвивають художню уяву та професійну мобільність музиканта. Системне навчання аранжуванню та імпровізації дозволяє утвердити розуміння того, що творчість – це не привілей обраних, а результат правильно організованого навчального процесу.

Список використаних джерел:

1. Масол Л. М. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво». Київ : Генеза, 2020.
2. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ : Освіта України, 2008.
3. Олексюк О. М. Музична педагогіка : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013.
4. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії. Київ : Педагогічна думка, 2018.
5. Мозгальова Н. Г. Музичні здібності, їх сутність і розвиток у процесі інструментально-виконавської підготовки вчителів музики. Педагогіка вищої та середньої школи. 2015. Вип. 44. С. 98–104.
6. Брилін Б. А. Формування творчої індивідуальності майбутнього фахівця мистецьких дисциплін у процесі використання художньо-педагогічних технологій. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2025. Вип. 105. С. 26–29. URL: https://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/105/105_2025.pdf

УДК 793.3

DOI: <https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-5.16>

*А.А. Новосадова, м. Вінниця
Доктор філософії, викладач
novoanna97@gmail.com*

ОСОБЛИВОСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА В ЦИФРОВУ ЕПОХУ

Анотація. У статті розглянуто особливості вітчизняного хореографічного мистецтва ХХІ століття. Проаналізовано трансформацію форм та засобів репрезентації танцю. Визначено тенденції розвитку хореографічного мистецтва у сучасному медіапросторі.

Ключові слова: хореографія, мистецтво, цифровізація, медіапростір.

Abstract. The article presents the features of domestic choreographic art of the 21st century. The transformation of the form and means of dance representation are analyzed. The trends in the development of choreographic art in the modern media space are identified.

Keywords: Choreography, art, digitalization, media space.

Постановка наукової проблеми. Цифровізація різних сфер суспільства впливає на трансформацію мистецтва, зокрема і хореографічного мистецтва. Сучасні технології, платформи, соціальні мережі відкривають нові можливості репрезентації танцю. Хореографічне мистецтво, що традиційно передбачає